

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

НО ДУНАВКА.

№ 7.

У Суботу 12 Фебруара

1844.

ЗАЛЮБЉНИЙ РАНКО.

Ноћ е была, и ведрога неба
 Сяйне звезде просипаю свѣтлость,
 Тавне сѣнке спадаю са плота
 И низъ двораць залюбљеногъ Ранка.
 Бледолика съ разпрштены власи
 У дугачкой хальнини дѣвойка
 Учини се Ранку да се шета
 Изподъ липа свое миле баште.
 Миръ е био, и тишина мртва
 Владала е већ по цѣломъ граду,
 Нитъ е лахоръ са дуванѣмъ лишѣ
 Мирисавы зањиняво липа;
 Пасъ е кадкадъ ко мѣсецу бледомъ
 Свою лютость изтуживо дана,
 Лане, па се покуниов, урла;
 Етврѣ ладно, умилято душе,
 А поноћна сребрни се лоза,
 По гдикоя млян свѣтла буба.
 Ранко свое ватреноме уму
 Повѣрова, да на јви быва;
 Устреми се, да загрлн лѣпу,
 Шири руке, именовъ е зове:
 „Стани Милка! едно ми благо!“
 Склопи руке, измакну се сѣпка,
 Па се Ранко тужанъ натрагъ враѣа,
 Погледъ баца на све неба стране;
 И на прозорѣ, гди му снава майка.
 „Ха! чекай ме, преваритъ ме нећешъ,“
 Савъ задуванъ вели, идућъ къ врати;
 „Насъ ће майка садъ с'единитъ навѣвъ.“
 Иетомъ груне рукама о браву,
 Ал' ни Милке, нитъ отворитъ браве;
 Другий ходникъ савъ заечн луномъ,
 Изъ сна сладкогъ препаде се майка,
 Поусташе сва куѣвнина челядъ,
 У сусѣда породи се брука,

И већ зоромъ на разкршћу свакомъ
 Гласъ стоглавный ноћну лажъ телали;
 Сви у граду већ за цѣло држе,
 Да се ноћу ово двое любе.
 На жао се лепой Милки дало,
 Да е драгий по свѣту срамоти,
 Нежели га погледатъ ни мртвогъ,
 А камо ли за живота више.
 Потомъ Ранко сваке благе ноћи
 Излазећи проклинаше любовь:
 „Проклета си о! любви силна,
 Небыло ти међу смртнимъ гласа,
 Уби мене и разстави съ Милкомъ!
 О пресилна Богиньо Венеро!
 Да самъ маию спрама тебе искру
 У прсима овимъ грѣо бѣднимъ,
 Небы данасъ лишю се Милке.
 Свакий страда, когодъ тако любви,
 Ђрѣ се лажи подбранадо свагда
 На' любви о предмету миломъ,
 На' о њнимъ свойствама и вѣри,
 Кадъ се годе прекосмртно любе.“
 Два у туги онъ пробави лѣта,
 Све у туги, ал' се њойзи пада,
 Да ће с' на њѣгъ смилovati бѣдногъ,
 Но кадъ трећегъ течаи сунца зађе,
 Сва надежде већ му паде рана,
 Милка пође за другога, првогъ,
 Кой се њойзи за то јви време,
 Па оставлн немиллице Ранка,
 Непусти му ни прословитъ тужномъ.
 Затимъ нис јошъ ни луна дворогъ
 Знакъ на небу показала зрачный,
 Ал' се Ранку Венера ублажи,
 Све на молбу Грација умилны,
 Коппа е дотле нашо жертве.
 Оне њѣму пову даше лѣпу,
 Много лѣпшу и болю одъ прве,
 Онъ у њойзи сву да гледи радость,

КРИТИЧЕСКІЙ ПРЕГЛЕДЪ СТИХОТВОР-
НЫ ПРОИЗВОДА Г. ВУКАШИНА
РАДИШИЊА.

(Продуженіе изъ № 5.)

Садъ да се вратимо описаной непогоди морской Г. Радишиѣна. Описъ овай само е две цѣли имати могао, или непогуду као штану и велику ону опасность представити намъ, у којой се сачинитель налазіо, и тимъ побудити у нама симпатетическо чувство, или страоту ону на ползу Божіегъ величества и славе употребити. Г. Радишиѣ избрао е себи прву, покушавао е т. е. страоту ону непогоде и ѣна на лицама появљѣна слѣдства описати, но тако мртвымъ бояма и тако слабомъ вештиномъ, да читатель на ту мысао пасти мора, да му е овако выспреный предметъ сувыше маловажнымъ се показо, и да га е само као мимогредъ споменуо. Сила симпатетически чувства, коя намъ у появама страа и ужаса смесомъ радости и страа или жалости срце изпуњава, при првомъ угледу описаны оваквы поява подиже намъ любопытствомъ и особитымъ предчувствованѣмъ груди. Какво чудо, што намъ се срце, приликомъ осуѣненогъ оваквогъ любопытства и особитогъ очекиваня, съ негодованѣмъ одъ поете одвраѣа? Тако е съ предстоѣномъ буромъ Г. Радишиѣна. У очекиваню чрезвычайногъ и страшногъ, налазимо сакатый породъ силе уображеня, и двоуміе насъ обизима, да ли ѣмо се оваквой накази смеяти или е сажалѣвати. Нечудимъ се, што е у описиваню страа на броду налазеѣи се лица погрѣшио, будуѣи е у томъ необходимо нужно знанѣ човеческе природе, значѣ, у каквымъ се споляшнымъ значыма чувства човека показую, кою Г. В. Радишиѣ иіе можда прилике имао штудирати, но чудимъ се, што му се сила уображеня, у другимъ маловажнымъ приликама сувыше дѣятелна и жива, овде са свямъ мртва показала. Страота бурно узколебаногъ мора, сильный шумъ беснеѣи вѣтрова, и груванѣ тала са ужасно подягнуты, претеѣи намъ свакогъ тренутка, да насъ у раствореной мрачной пропасти поклоне, — ова велимъ страота ево како е описана:

„Юче бродъ намъ

Одъ ѣна стешнѣнъ, челомъ му кланю,
Да жертвомъ ѣна не справи Нептуну,

Комъ царсто ево црно море

Капти жертвенцыма краснымъ, гоинымъ.

Любавъ ѣна докъ му е у тами,
И да може ню познаватъ крозомъ,
И ѣне се нагледатъ лѣпоте,
Ал' у мысли текъ да му е лѣпа,
А у срцу да осѣна жаре.
Име нѣойзи Идеалъ е дато.
Све дивоте и дражести неба
Немогу се ѣномъ сравнатъ створу,
У тренутку край му сваке среѣе,
Ал' іой равне ту на земљи нема,
У тренутку божіе и земско
Онъ осѣна у сливено благо;
Кадъ разстанка настану му часи,
Тужнымъ срцемъ оставя е плачанъ,
Ал' у сами она ѣна тражи,
У наручя сама му се баца: —
„О Венеро! милостива Бого!
Защит' у смртномъ неподари тѣлу
Твомъ любимцу ту лѣпоту у часть.
Чуй! за смртне ние даръ одъ плода
Те высоке божествене лѣпе.“
Петъ е дуги у той любви лѣта
Младый Ранко проводіо среѣанъ,
Онъ е лиру загряво често
И текъ редко дао чути гласа.
Садъ у тами сѣдеѣи подъ липомъ
Заче свою наймилию пѣсму:
„Люби родъ свой преѣе свегъ на свѣту;
Ал' да т' ние то текъ една мысо:
Люби лѣпо у младости цвѣту,
Съ лѣпымъ добро докгодь будешъ дисо.“
То свршивши дугу сваи губу,
Съ едногъ плеѣа баца е на друго,
И джужѣи небу взоръ унильи
Спази да се нешто живо миче;
„Ближе! Ко е?!“ — „То е твоя Милка,
И полети ѣму ширеѣ руке;
Онъ ладнокрвь узе далѣ пѣватъ:
„Што е туѣе, немой назватъ твое,
И на вѣки некъ те залудъ тражи.
Чуй, о Милко! шта ти жице пою,
Све су т' рѣчи суета и лажи.“
На то Ранко устане и оде.
Сутра наѣу изподъ исте лице,
Гди е любавъ хтѣла му поднети,
Разкаянну мртуру лежатъ Милку.
За ѣномъ горке точи Ранко сузе;
Идеалу „Милка“ даюѣ име,
Грозне смрти изчекива часе.

У Н. Саду.

К. С. Поповиѣъ.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Я незнамъ шта овде страшнога има! Грдно оно подизанъ и спуштанъ брода назвати кланяньмъ, исто е тако неупутно, као „жертвенце“ именовати „краснымъ, гойнымъ.“ За показати пакъ слѣдства тако страшне буре вели далъ:

„Све е по броду намъ

Умукло живо. Бродвлади безбрижностъ

Губляу съ лица; страхъ и ньма

Чело набираше.“

Што издатель рѣчника душевногъ живописана Ле Брина одъ живописца захтева, да е физиогномъ и испытатель срца човеческогъ, да у чертама и промѣнама лица унутрашнѣ душевно станъ човека познае, да е съ нѣжнимъ чувствомъ оборенъ, како бы се у свако станъ характера изразити се имаюћегъ поставити мого, и да готовость има, да га свакимъ характеромъ, о комъ мисли, и сходне томъ черте и промѣне лица себи живо представи — то се исто и одъ стихотворца захтева. Да е Г. Радишићъ са способностима овимъ снабдѣвенъ быо, небы овакву погрѣшку у описиваню спољашњи знакова, у којима се унутрашнѣ душевно станъ као у огледалу огледа, учинио, и стра и ужасъ са бригомъ и жалосћу замѣнио. Сръ безбрижностъ, замислѣно мучанъ и набрано чело, знаци су нѣки бриге и жалости, а не страа. Овога пакъ и ужаса, кои се у овако очевидной опасности неизбѣжимо, особито кодъ слабы душа порађа, кое свѣдомосћу душа никакавъ odporъ претећой опасности нису у станю дати, главни знаци есу слѣдуюћи: бледоћа, наострешена коса, очи яко отворене, дивальй погледъ и яко отворена уста, а никадъ набрано чело. Ко е Виргилиеву Енеиду читао, тай е безъ сумнѣ на самомъ себи искусио, шта е вѣщина стихотворца у подобнымъ приликама у станю учинити. Нѣговъ морске буре описъ дже намъ, и преко волъ наше, власи, кожа намъ се ежи, и срце намъ стрепити стане, као да се сами у средъ оне страоте и пропасти налазимо. Не само сила уображена, коя му као живописцу образе представя, у ономъ поредку, у комъ се у природи показую, но подпомаже га и вѣщина у самымъ рѣчма природне у появи звукове подражавати. Подражаванъ ово природны звукова *), кое вѣштый изборъ оны рѣчй саставля, кое стицанъмъ тврды или меки писмена, кратки или протегнуты слогова, оне исте звукове произносе, кои природну какву появу прате, нигди се кодъ Г. Радишића не налази, а ис-

то тако ни подражаванъ природнога у появи реда и спољашњи знакова.

Пошто е овако буру описао, савѣтуе Музу, да одбаци съ нѣмъ „страву“, и зове е „броду на горњицу.“ Ту му се указуе непрегледимый просторъ мора тихо колебаюћегъ се и надъ нѣмомъ плаво различено небо. Ова толико привлекателногъ у себи имаю, да се душа човечя, рѣкомъ жарки чувствованя одвучена, радо у безконечю губи. Изъ сравнѣня онакве страшне, до скоро грозномъ смрћу грозивше намъ, у неизслѣдимой пропасти успаване, подъ нама и выше насъ тако на далеко разпрострте силе са слабымъ odporомъ, кои смо јоу у станю дати, увидивши ничтожество наше, помоћу фантазије подижемо се выше зяюће пропасти у свѣтове вѣчногъ мира и блаженства, тамо гди насъ никаква земна сила уништити не може. Нашавши ту свое прибѣжиште и коначъ свою желя и тежена наши, оружани свѣдомосћу, непобѣдимомъ, надъ свима земнымъ узвышеномъ силомъ, враћамо се ономъ предмету, одъ когъ смо мало пре стрепили и — мѣсто стражне слутнѣ, неизбѣжимо смрти, налазимо садъ у нѣму образъ Божијегъ величества и славе. Съ неизказанымъ узхићенъмъ лебдимо садъ надъ нѣмъ; изъ магловите дальине дише намъ у лакоу ветрићу духъ божества, у тихомъ шуштаню таласа чуемо гласъ славе и чисте побожности; душа се у нама топи и чисто се у источникъ величества таквогъ прелити тежи. Оваква се одъ прилике чувства у срцу стихотворца у таквомъ случаю порађаю; но душа Г. Радишића за вышй полеть и чисте радости неспособна, само се са празнымъ образима увеселява, кое јоу сила уображена као дѣтету лутке подноси. При првомъ погледу на пространо море породившу се мысао о Богу и нѣговой „премудрости“ у слѣдуюћимъ рѣчма изражену:

„Боже

Фалнмъ те! тучне ли оку наше!

Где образъ ясанъ твоє премудрости!“

удалява и помрачава сила уображена поставлянѣмъ свои образа. Овой сасвимъ преданъ стихотворацъ нашъ описує мале таласе тако, да се сваки умный читатель чудити мора, како се е истый саставакъ у свѣтъ пустити мого. Ту „десница сунца шарну сиує мору одећу, труба запира урећує войнике, на ньима плава одећа, а на овой сребрна огрла, навезена прстима морске нене; суице вой-

*) Види Срб. Лѣтописъ год. 1838. часть II. на страни 117 „о звукоподражаню.“

ниціма на главу натиць златомъ ткане
капаче, за капачи челенке убране.“

Пошто е сила уображеня овакву комедию
изиграла „излази паметь“ стихотворца „предъ
стегнуто му срце и замућеный по глави
умъ съ речю Мудраца: „Одъ смрти плов-
нике дебљивна даске бродне само раста-
вля.““ Саме су ове рѣчи у стано срце му
стегнути нумъ по глави замућити, што сва стра-
ота беснога мора не учинити могла. Овакавъ
е стра после онакве радости и одане славе Бо-
жје природе нашої противанъ. Слѣди онакве
страшне природне поаве немогу се ни изъ срца
онога, кои ю често у животу искушава, тако
лако и брзо изгладити, то ли онога, кои е исту
првый путъ у животу видю, и комъ е стра
жалость тако любљива жена на броду удвоява-
ла. Она дакле страота морала е дуга предъ о-
чима нашегъ пѣвца стаати и опасность му про-
пасту живо представляти; како е пакъ истый,
безъ сваке дане му помоћи разума и безъ сва-
ке духа самосталности, при погледу утишаногъ
мора стра заборавити, Бога, као виновника из-
бављива нѣговогъ одъ очевидне смрти, само ми-
могредъ споменути, а напротивъ тога дѣтински
съ таласима се забављати мого, и какву су саме
рѣчи мудраца, после такве разсеяне забаве, си-
лу имале, да му „срце стегну и умъ по гла-
ви замуће“ — я немогу да изтолкуемъ. По
момъ мнѣнью требало бы, да се е овы рѣчй и
безсмртія свогъ у почетку сетю, што ниже на-
води, па после да е „трубу зазира“ слушао,
и „уређиванъ войника“ гледао. Гди е ср-
це ладно, ту е само вештина помоћу силе уо-
браженя, но и то едва у станю празнину срца
допунити; гди пакъ поредъ ладногъ срца ни
вештине нема, ту се лира у дромбулю претвара.

(Продуженіе слѣдуе.)

НЕ БУДИ СТРОГЪ НЕСРЕЊНЫМА, ЕР- БО СИ И ТЫ ЧОВЕКЪ.

(Съ Грчкогъ.)

Георгіе IV. стріць саданъ краљице ен-
глезке, ловѣни едануть близо Уинсдора, пре-
сѣче ловъ изъ состраданія ко умореномъ коню

свомъ: тако полагаю яшећи самъ путемъ крозь
шуму, чуе неий жалостный лужь, и окренувши
коня къ той страни, дође на едно мѣсто, гди
подъ гранатомъ растомъ еднимъ на малой слам-
ной простирни пађе съ душою борећу се Ци-
ганку. Сивавши се съ коня потрчи къ шой и
запыта тронуть ту едну за болеснишою плачу-
ћу дѣвойчицу: „Како ти могу помоћи, любезно
дѣте мое.“ „Майка моя, Господине,“ одговори
дѣвойче, „хтѣла е да іой свештеника доведемъ,
кои бы е поучіо и молитву іой пре негъ што
издане очитао. Ютросъ отрчимъ у Уинсдоръ
и потравимъ свештеника, но ненађемъ никак-
вогъ да дође и да се Богу за умираюћу ми май-
ку помоли.“ Смућено лице умираюће посвѣдо-
чавало е, како е горко за тимъ неполученѣмъ
тужила. „Мене е ћерко, самъ Богъ послао,“
рекне Краль, „да поучимъ и утѣшимъ майку
твою.“ После сѣдне на еданъ завежлий альи-
на, узме руку жене, изясни іой шта е грѣхъ, и
каквѣмъ се начиномъ овогъ опроштењъ получа-
ва, тврдомъ вѣромъ на Христа Спасителя. Рѣ-
чи нѣгове чиняу се да су дубоко упечатљивѣ
учиниле на срце нѣно. Очи іой се разведе, у-
милно смѣшенъ показываше се на бледимъ уст-
нама нѣнимъ; душа іой одлети, носећи свѣдо-
чанство Цару Царева о вѣрности земногъ слу-
жителя. Међу тимъ спроводници Цара, незна-
юћи гди е, стану га тражити, стигавши, нађу га
сѣдећа близо умерше и тѣшећа плачућу дѣцу.
Онъ се дигне, пружи неколико дуката бѣднымъ
дѣвойчицама, обећа имъ, да ће водити попече-
ніе о нѣима, и рекне їймъ, да се Богу моле, и
на нѣга надежду полагаю. Потомъ убрисавши
сузе съ лица, попне се на коня. Приврженици
нѣгови стою ту у себи чудећи се. Лордъ ѣа-
ше говорити; по Нѣгово Величество, окренув-
ши се Циганяма, и указавши бездушно тѣло и
плачућу дѣцу, рекне съ великимъ побућенѣмъ:
„Милорде? ко е овима ближнѣи быо?“

Евтиміе Аврамовићъ.

НОВА КНЪИГА.

Драгутинъ Краль Србскій. Жалостно по-
зоріе у 5 дѣйства одъ Атанасія Николића. У
Новомъ Саду 1841. печатано писмени Јована Ка-
улице, ц. кр. пр. типографа. — На 8-ку, стр. 200.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издаю и печатано у Правителственой Книгопечатни у Београду.